

TSAARI ULAAN

KUIDO MERITS

TSAARI ULAAN

KUIDO MERITS

Lugenud ja redigeerinud Meeme Allmann
Toimetanud Helve Hennoste
Kujundanud ja küljendanud Tiina Ubar
Kaanekujunduse idee Raivo Behrsin

Raamatu avaldamist on toetanud Eesti Kultuurkapital

Fotod autori erakogust, Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumist (lk 189)
ning Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumist (lk 23, ESM F 265:636/
album, <http://www.muis.ee/museaalview/58444>)

© Autor ja kirjastus Argo, 2022.

Kõik õigused kaitstud.

www.argokirjastus.ee

ISBN 978-9916-704-01-1

Trükitud Tallinna Raamatutrükikojas

Proloog

S elsinatsel hallimast hallil novembripäeval piserdas sombusest taevast peenikest uduvihma. Sadu ja sadu mehepoegi seisis ülesrivistatuna Feldmani-nimelise polgu kasarmuhoone ääretuna näivas hoovis. Tihedasti paikneti mees mehe kõrval, nõnda et kokku moodustus neist lõputuna näiv ahelik. Siiasamasse Poolamaale Varssavi kindralkubermangu oli inimmaterjali kohale veetud pea kõikjalt impeeriumist. Kogunisti Visla-äärsetele kallastele ulatus see suur ja võimas deržaava, Venemaa keisririik.

Kirjutatud oli aasta 1907. Kohe aasta algul – uue kalendri järgi – suri Peterburis ootamatult dr Jakob Hurt. Postimehe nekroloogis nimetas Villem Reiman seda „kurva aasta kurvemaks sõnumiks“. Noor-Eesti teisele albumile oli oma pitseri jätnud revolutsiooniline taandumine, teiste seas ilmus luuletus „Ma lillesideme võtaks“, mille autor pooltundmatu, pooleldi unustatud Juhan Liiv. Ent eelmisel aastal kutseliseks teatriks saanud Estonias etendati juba esimest operetti, Florimond Hervé „Mam’zelle Nitouche’i“, lavastajaks noor Paul Pinna.

Karistussalgad olid mõningate baltisaksa mõisnike suunamisel ilma kohtu ja juurdluseta maha lasknud üle kolmesaja inimese, sügisel saadeti Revalist veel kaksteist revolutsioonilist tegelast sunnitööle. Sõjaringkonnakohtud jahvatasid edasi, surma mõisteti ligemale paarsada inimest. Uus venestamislaine kogus hoogu, kuuldavasti lasi peaminister Stolõpin koostada Peterburi mõju tugevdamise plaane kuni koloniseerimiseni Balti kubermangudes. Tartus asutati telefoniaparaatide tootmise ettevõtte, telefonivabrik Edison & Co. Lihtsam talurahvas sai kõnetraadist abi siis, kui oli vaja kiiresti kutsuda tohter või kuuldi hobusevargusest: hobuseid varastati üsna sageli.

Briti parlament oli märtsis tagasi lükanud Inglismaa ja Prantsusmaa vahele tunneli rajamise plaani, tunnel olevat sõjaliselt ohtlik ja majanduslikult vähepakkuv. Mais avaldas Albert Einstein Leipzigi valemi $E = mc^2$, juunis anti autode võidusõidu Peking–Pariis start. Pariis rabas moemaailma uudisega: naiste pükskleitidega. Mitmel pool Euroopas tulid moodi suurte sulgedega kaunistatud laiaservalised daamikübarad.

I

Tema nimi oli Karl – selline õrna ja rõõsa näoga, pikemat kasvu, sirge seljaga sale nooruk. Parasjagu polnud tal sooja ega külma daamide suurtest sulgedest ega pükskleitidest. Ärevus püsis hinges, rõskus kippus kontidesse, sügavale sineli alla. Hooti läks mõte hobustele, aina hobustele, nagu ta hobuseid ei tunneks! Tundis küll, juba poisikesena oli ta suksule selga hüpanud, karjamaal ringi kapanud, obese kõrval meres suure lõbu ja naudinguga liuelnud, looma lakast ja ratsetemest kõvasti kinni hoides, muidu võinuks veevool merepõhja viia ... Hiljem kimmeligal lumistel väljadel kihutanud, kõhuni hanges sumades ... Ükskord tuhatnelja reheväravast sisse tormava sälu seljast peaga vastu kivimüüri lennates, nõnda et veri ilusa kaarena voolas ...

Kummatigi polnud Karlil tahtmist minna ratsaväkke, kohe sugugi ei tahtnud ta sinna. Seda lihtsal põhjusel, et ratsaväes oli teenistus koguni neli hiiglapikka aastat, jalaväes aga kolm, k õ i g e s t kolm. Just selles seisneski oluline vahe, terve üks pikk aasta! Sestap valdas Karli suur ärevus, kui ta hambaid plõgistades kohapeal jalalt jalale tammus. Kaugelt eemalt juba paistsid husaaripolgu ohvitserid. Mis tähendas, et üsna varsti hakatakse mehi lõplikult polkudesse jagama.

Karl oli oma uusi saatusekaaslasi kasarmus näinud, noid, kes olid eelnevalt kodukandist välja selekteeritud. Päriskõrrikerikke ja kõveraid vennikesi nende seas nagu silma ei hakanud. Kasvu neil igatahes jagus, ent hoiakut ja rühti hoopiski mitte. Mida rohkem Karl neid silmitses, seda kesisem see

seltskond tundus. Veider, miski jättis kõvasti soovida, kogu see olek ja jutt, nägu ja tegu ... Selliseid tüüpe polnud Karl varem kodukandis näinudki. Süda-Venemaalt ja mujalt riigi avarustest polnud väärilisemat kahuriliha vist võtta, kusagilt Vologda või Kaluuga kubermangust oli leitud vaid paar pike-mat volaskit. Osa neist paistsid üldse olevat kirjaoskamatud, mis seal rääkidagi.

Eks temagi, Karl, oli oma kreisilinnas Viljandis Liivimaa kubermangus hoolikalt välja valitud: jala-kaardiväkke! Karl oli koos terve karja meestega seisnud paljalt kui por-gand ja tundnud end nagu orjaturul. Arstide põhjalikult ja igatepidi läbi katsutuna. Mõõdetud pikkust ja laiust, rinda ja puusa, klopitud ja kobatud, löödud põlvedele haamriga, rinnale näppudega, kuulatud südame põksumist toruga ja kõrvakuulmist, uuritud silmanägemist ja hammaste kindlust. Kuni viimaks soriti veel kord kõiki läbi, vahiti pikkade pilkudega ja eraldati ligemale kuuskümmend meest: rõhk oli pandud pikkusele. Karl oli enda ümber näinud tõelisi kolgesid ja vibalikke. Vaatas mõnele alt üles nagu Taavet Koljatile! Seepärast ajas Karli kohe päris naerma, et oli vahetevahel piinlikkust tundnud oma pikema kasvu pärast, mis näis justkui ülemäärane, kõigest kuue jala ümber. Tema kõrval seisnud Põltsamaa-meis Labi – Labi Ants – kõrgus kindlasti üle kahe meetri.

Nood ligemale kuuskümmend valitud selli olid end tundnud kõvade kaardiväelastena. Käis äge lõõpimine: „Nüüd saime kõik härradeks!“ või „Igaüks meist saab oma tentsiku.“ Mehepojad olid korraks kõrvust tõstetud, ümberringi kaikus nali ja naer: just nemad võivad kaitsta keisri enda ihu, sellised kõvad mehed on nemad. Siis aga tegid arstid järgmise ringi peale ja praakisid terve hulga mehi välja. Põhjalikult puis-tasid, sortisid, rookisid, kuni lõpuks jäeti järele vaid üheksa meest, nende seas Karl. Igati terve, tugev, kõlblik. Nõnda-moodi jah.

Nüüd siis lõdiseski Karl kusagil Poolamaal Varssavi äärelinnas platsil ja kiikas ärevalt sinnapoole, kust lähenevad husaaripolgu ohvitserid uurisid teravalt mehi ning noppsid aeg-ajalt mõne välja. Sellisele kirjutati H-täht selja peale ja mehe saatus oli neljaks aastaks määratud. Oli ilmne, et husaaripolk kasutas oma eesõigust valida parimat meesmaterjali ja kusagil Viljandis või mujal ära määratud väeosad ei lugenud enam midagi. Juba seisatuski Karli ees uhke ja tore husaariohvitser, kes oli poisi silmis kui kostümeeritud mardisant.

„Kas oled hobustega varem tegelenud?“

„Ei ole!“ hüüatas Karl kohe.

Uus küsimus ohvitserilt: „Kas kardad hobuseid?“

„Jah, kardan,“ vastas Karl kähku.

Husaariohvitser lõi kõhklema, vaatas korra kaalutlevalt Karli poole, hõikas siis üle õla teisi omataolisi mardisante ja edasi nad rivi mööda liikusid, sirgemaid mehi välja sõeludes. Karl tõmbas kergendatult hinge. Ei mingit ratsaväge, kolme aasta pärast on ta kodus! Kavalus läks läbi libinal-lobinal ...

Vara, ah kui vara, rõõmustas Karl! Järgmisena lähenevad ihukaardiväe ulaanipolgu omad, tervelt kolm ohvitseri. Need olid samuti uhked mardisandid, just nagu too husaariohvitsergi. Nemad peatusid ega küsinud üldse midagi. Valija-ohvitser mõötis pilguga Karli pikkust, lõi tema laia sügismantli ümbert kätega keskelt kokku – kas meest ikka ka sees on? –, andis unterile märku, too kirjutas seljale kähku U ja tõmbas Karli rivist välja ...

Oi kuidas Karl sajatas! Tulist kurja vandus! Küll kirus selges maakeeles omaette. Kõigele vaatamata oli ta sattunud ratsaväkke, aga enam mitte uhkemasse husaaripolku, kuhu oleks nüüdsama ära valitud. Pigem tahtnuks Karl siis olla husaar kui juba saatus teda tingimata ratsaväkke ära määras. Miks pidi ta oma vale ja lobaga endale käru keerama!? Täitsa varsa aru, ise loovutada husaarimunder, mis kraadi võrra

nooblim kui ulaani oma. Aga kust võis ta seda ette teada? Nojah, ulaan siis ulaan, pagan võtku, polnud parata, tuli leppida. Sa tuline kurat! Pagana kiirelt käis see värk ja oligi kogu lugu.

Karl mäletas hästi, kuidas ohvitserid olid kodumail kõnele-
lenud: „Eestlane teeb kõik selleks, et sõjaväest pääseda. Ent kui ta kaotab lootuse vabaneda, saab tast parim soldat.“ Karli lootus kadus kohemaid, liisuvõtmisel tõmbas mõni valge pileti, mis tähendas vabanemist. Ei olnud temal seda õnne, tema tõmbas muidugi musta pileti ja oligi reakoosseisu noorsõdur, kirillitsas *новобранец*. Veelgi vähem leidus tal tahtmist end eluks ajaks sandiks teha lihtsalt selleks, et iga hinna eest kroonust pääseda. Mõni mõis, Karl ei olnud ülemäära mures, isegi Vene–Jaapani sõjast tuldi tagasi, see sõda oli käinud lühikest aega kaugel maal ega õginud kuigi palju mehi. Venemaa sõjad Türgiga olid saanud läbi hulk aega enne Karli ilmaletulekut ja uuest sõjast ei paistnud vähimatki märki.

Üleüldse oli kõikjal valitsemas tõeline surutis, vähemasti kodulinnas Narvas, aga küllap igal pool mujalgi. Tõeliselt rusuv aeg, sest kehtis tugevdatud valvsuskord: ei mingeid koosolekuid ega kogunemisi. Igal juhul oli parem mitte kellelegi silma jääda.

Paari aasta eest aga oli käinud kõva möll. Revolutsioon! Eks Karlgi nakatus sellest, kogu noorsugu oli ühtäkki mingist seletamatust rahutusest ja tegutsemisihast haaratud. Kusagil justkui koitis parem tulevik, vabadus ja võrdsus ... tont teab mis.

Üha sagedamini kõlasid laulusõnad „Viimse võitluse maale, lahing otsustav toob, võim Internatsionaale, meil uueks ilma loob“ või „Vaenluse tormid meist tuiskavad üle, vihaselt rõhuvad tumedad jõud, vaenlaste vastu viib võitluse

süle, ees meil on teadmatu saatuse sõud“. „Internatsionaal“, „Varšavjanka“, isegi „Marseljees“! Kamraad Julius Pöder Võitleja seltsist võttis laulu üles ja nõnda nad marssisid uljalt mööda Vestervalli tänavat ning karjusid kaasa Narva linna Raekoja platsil tsaar Peeter Esimese raudbetoonsamba ümber, kus toimusid kõvahäälsed demonstratsioonid.

Mõne aja pärast läks see kärsitu tuhin mööda: ei mingit kuramuse otsustavat lahingut. Ja mis oligi Karlil sellega asja. Pealegi ujus pinnale kõiksugu lahtist inimrämpsu, teistpoolt Narva jõge kusagilt idast imbunud kaabakaid, lumpenproletariaati ... või kuidas tahes seda kontingenti nimetadagi. Nood kaltsakad kukkusid lõhkuma ja laamendama! Esimese asjana löödi tänavalaternad puruks ja südalinn koos paksude baroksete kivimajadega uppus pilkasse pimedusse. Kaupmees Lavrentsovi puumaja Rõtsarskaja uulitsal jäi küll puutumata, aga ohvitseride kasiino aknad löödi sisse, nii ka Kreenholmi direktori Shawcrossi ilusa puitmaja omad. Lossi ja Viru tänavatel ehk siis Võšgorodskaja ja Virskaja uulitsatel löödi sisse kaupluste aknad, kuigi röövimisi tuli ette küllaltki harva. Ent kambad luusisid ümber, öösel ei julgenud korralikum rahvas ringi liikuda, mõnus rootsipärane linn suri nagu välja. See polnud enam elu ega midagi!

Karl kui tulevane nekrut oli enne sõjaväkke minekut tavakohaselt külastanud sugulasi. Pärast neid käike kõlisesid taskus nii mõnedki keisrinäoga hõberublad, sest komme nägi ette, et nekrutile kingitakse tema lahkumisvisiidi puhul mitte paberrubla ega peenraha, vaid tingimata h õ b e r u b l a. Muidugi oli Karl kõvasti kõhelnud, enne kui alustas teekonda inimeste juurde, kellest ta paljusid näinudki polnud. Igatahes tasus alustada Liivimaa jõukamate onude, tädide, lellede ja nõbude juurest. Seal sai Karl kiita kui ilus ja uljas ning igati korralik noormees, muheleti ja patsutati, viidi küla peale näha: „Näete, seesama Karla-puju, meie sugulane! Ei läinudki teine linna peal pasatskiks!“

Üks peretütarest, Elviira-nimeline, oli Karliga kangesti püüdnud vene keelt kangutada. Karl tuli sellest keelevõistlusest võidukalt välja, teised ei üritanudki linnamehega omi oskusi proovile panna. Talurahvas ei võinud teada, et tegelikult oli Karl koos sõpradega Narvas viimase ajani pidanud väikest võitlust, mitte vast otse vene keele vastast, vaid eesti keele propageerimiseks. Tõepoolest, nii kentsakas kui see ka polnud, oli Narvas levinud jabur komme, et kõrgem eestlaste kiht, ise intelligendid ja veendunud eestlased, kes vene madalamale kihile ülalt alla vaatasid – nood narrid kõnelesid omavahel ometigi vene keeles! Vististi näitas see nende arust kõrgemat haridust, oli justkui peen ... või ei suvatsetud järele mõeldagi, vaid lasti lihtsalt rumalast harjumusest vene keelel voolata ... Hullem veel, et Tallinna maanteel, Revelskoje peatänaval, ahvisid paljud eesti noored seda järele. Häbenesid need saadanad eesti keelt, murdsid muudkui isesugust puuvene keelt. Või totralt risustatud eesti keelt: lähme guljaitama, sõidame kataitama. Mistap asuski Karl koos ühemõtteliselt häälestatud sõprade rühmaga vasturünnakule, sest neid oli tõsiselt pahandanud emakeele halvustamine. Nemad kõndisid tänavatel ringi, jutlesid laialt eesti keeles – nõnda, et kõik kuuleksid –, ikka vanalinnas ja üldse igal pool. Kes sai neid keelata! Poisid nautisid täiel rinnal seda, et nad tekitasid Narva linnas teatud ebakõla ja leidsid ajapikku uusi järgijaid.

Härraspere laud oli Karli kui tulevase sõjamehe jaoks tema retkedel kaetud nagu peoks: valge lina ja salvrätid, noad-kahvlid, taldrikud-tassid, tirinad, lillevaasid. Hiljem pandi magama valgete ja lõhnavate linade vahele – toredus ja küllus! Sel moel läks Karli kohmetus peagi üle: las nad peavad teda pealegi paremaks kui ta oli! Sedasi läks poisil peagi meelest, et on tegelikult pigem vaesemat sorti sugulane. Vähemasti nägi ta välja nagu kompvek, sugugi mitte vilets mehike, korralikud püksid ja kuub ning mõned poolsiidist särgid isegi.

Viljandi polnud enam mitte suure küla, vaid päris linna moodi, siin leidus sillutatud ja valgustatud tänavaid ning stiilseid hooneid – neid oli rajatud aina juurde ja ehitamine käis praegugi täie hooga. Linn oli tulvil noori mehi, kes olid saabunud maakonna kõigist kihelkondadest, Liivimaa teistest linnadest ja kaugemaltki. Neid jagus kesksele turuplatsile, Lossi tänavale ehk peatänavale, mida ääristasid nii ärid kui ka ettevõtted, aga samuti Tartu tänavale, Tallinna ja Koidu tänava vahelisele lõigule, Trepimäele ja järve äärde, äärelinna ja linna taha, heinamaale – igale poole. Muidugi parvles noori kukkesid massiliselt lossimägede ümbruses, kus meie Karl patseeris ringi, kena gümnasistka käevangus. Mis seal imestadagi, sest Viljandi linna oli jõudnud enesekindel ja ennast imetlev noormees, peaaegu noobel noorhärna, kes tsaari teenimise üle parasjagu pead ei murdunud.

Eks ma olegi üks tore ja ilus poiss, kinnitas endale Karl poolvaljult, kui keegi polnud kõrvalt kuulmas. Seda, et tal oli lapsest peale tütarlapselikult sile ja kena näolapp, teadis Karl ju ammugi. Vanem õde Ida tavatses ikka öelda, et kui ei teaks, et Karla on oma vend, siis peaks püksid rebadele ajama ja vaatama, kas on ikka tilu-lilu või hoopis pilu jalge vahel.

Teised mehepojad heitsid Karli ja kohaliku preili poole kõveralt kadedaid pilke ning aeg-ajalt rüüpasid hõlma alt võetud pudelist. Nekrutid peavad jooma, see on kirjutamata seadus. Tehti kisa ja kära, laulu ja vilet – mida muud, sest tüdrukuid ilmselgelt kõigile ei jagunud. Karlil olid siin selged eelised, sest tema ei võtnud tilkagi. Pummeldama oli kutsutud siit ja sealt, korraks tekkis kiusatuski, kuid Karl ei andnud järele, olles ise väga rahul oma kindlameelsusega. Liiatigi kandis Karl endas varem antud tööüst, mida oli lubanud mitte murda.

Juhtunud oli see kolme aasta eest, siis kui Karl edutati Kreenholmis „rauaoatsapoiste“ ülemuseks. Alluvatel sellidel

olnud kombeks palgapäeval monopolist hulk viina võtta, väike sakusment juurde ja edasi lähima puuriida juurde rüüpama. Sedasi see kestis, muutus aina tihedamaks, üha sagedasemaks ... Kuni ühel laupäeval taarus Karl koju, täis kui tinavile, kiskus paberossi ja mängis noorema venna Johannese – Juku-poju – ees laia lehte: loopis tolele raha, suurustas ja praalis, et olen jah kõva mees, olengi noh, ei näe või! Hommikul süda pööritas, pea lõhkus valutada ... Seal-samas pidas noormees endale manitsuskõne: „Kuule, Karl! Sa said alles seitseteist täis. Kui niimoodi jätkad, mis sust saab? Kuhu sa omadega välja jõuad?“

Õnneks jagus Karlil iseloomu, sellest päevast saati ei võtnud ta enam tilkagi kanget. Ega teinud ka suitsu. Vaat nii, Karl! Küllap oleks poiss ehk libastunudki, kuid tuge andis karskusselts Võitleja, seal juba kärke ei pruugitud, inimesed püsisid puha karsked, kombelised ja distsiplineeritud, nende hulgas ka noor Karl.

Lossimäed kujutasid endast ideaalset kudrutamiskohta. Luise-Amalie oli sihvakas, ilusate naiselike vormidega, mida linnariided ei suutnud päriselt varjata. Tüdruk oli tumedate juuste ja sõstrasilmadega, nägu valge nagu piim. Ilus nõiapsin ninake, kena pehme suuke, mis soovis suudelda ja suudelda. Karl oli suudlemises vilunud, seda oli ta oma kodulinna sümpaatia Olgaga piisavalt praktiseerinud. Noored otsisid varemete vahel kõrvalisemat kohta, suudlesid palavalt veel ja veel, kuni Karli mõte jooksis seeliku alla ... Igati küps mari oli see Luise-Amalie noppimiseks. Õhtu saabudes aga saatis näitsiku kenasti koju järve tänavale, kus poodnikust isa akna taga valvsalt ootas. Lahkumissuudlus oli niiske ja vesinegi, isegi pisaraid poetas Luise-Amalie: „Ma ootan sind, minu Karl, minu kallid sõdur ...“

Armunud töötasid teineteist igavesti armastada, jääda truiks kuni surmani, senikaua iga päev vastastikku teineteisele kirju kirjutada. Teisiti ei võinud see mitte olla, sest

mõlemad noored uskusid seda tol õhtul kogu südamest ja kõigest hingest.

U hke värk! *Лейб-гвардии Уланский Его Величества полк Николая Второго* – Tema Keiserliku Kõrguse Nikolai Teise Ihukaardiväe ulaanipolk, vast sedasi võiks see Karli arvates kõlada maakeeles. Nende korpus oli määratud kaitsma tsaari enda ihu, mida tuletas meelde polgu musta värvi ristikujuline rinnamärk, kroon ülaosas, millel seisis valgete tähtedega „*Помните чье имя носите*“ – „Pidage meeles, kelle nime te kannate“.

Välja oli valitud ligemale sada meest, kellest hakata vormima väarikaid kaardiväelasi, kel tuli pidevalt meeles pidada tsaar Nikolaid. Karlile hakkas silma peamiselt venelasi ja ukrainlasi – vististi suurematest linnadest –, aga ka lätlasi, nende seas kaks Riia sakslast, kes selgelt eristusid. Nood olid haruldaselt ilusad mehed, hea kasvuga ja kaunite nägudega, nähtavasti hästi haritud. Karl – kummaline küll – tundus nende eskadroni väljavalitute seas olevat pea ainus eestlane. Või siiski mitte! Ants Labi, suur mehemürakas, oli järele lipanud ja sättinud end Karli kõrvale nagu õige mees kunagi. Ta oli jalaväkke määratud ja mõelnud kiiruga välja kavala nipi. Puhastanud seljal oleva jalavämärgi ära ja kirjutanud sinna ise suure U. Karl nägi imestusega, et Ants osutus tõeliseks snoobiks: mees oli nimelt lummatud ja vaimustuses ulaani vormist, selle ilust ja särast ...

„Vaata, Karl! Pime oled või?“ sosistas Ants erutatult. „Milline ilus vorm! Väga kauniks ja uhkeks teeb mehe! Ja milline mõök! Kõver selline ja puha, särab hõbedaselt. Ja vaat kus on ikka kiiver ja see vahva tutt!“

Karl ei öelnud midagi, ainult vangutas pead. Labi pidi kirjade järgi olema haritud poiss, ent patras nagu laps, kellele meeldib kassikuld, einoh, täitsa naljanumber.

Nad jõudsid ulaanipolgu kasarmu ette väljakule, kus toimus ratsaväeõppus. Siin käis sedavõrd tihe tegevus, et Karlil läksid silmad kirjuks. Poiss vaatas pärani silmi, kuidas ratsanikud kihutasid ringiratast ümber ohvitseri, kes seisis keset platsi ja kamandas kurjalt ning valjuhäälselt karjudes. Ratsanikud võinuks olla tsirkuseartistid, ent meenutasid oma ülimalt määratud ja võidunud poolkasukatega pigem ehtsaid röövleid.

Üle rinna käisid risti-rästi rihmad, mis hoidsid mõõka, püssi ja kabuuri. Mõni hoidis käes kolmemeetrist piiki. Ringi sees asus kaadervärk, mille otsa oli torgatud pajuväät. Ratsur kihutas tuhatnelja, lahtine mõök käes, ja napsas väädi otsast lühikese jupi kiire löögiga. Juba tuli teine ratsur ja tegi sama, ent rapsis maha väädi liiga suure tüki – ohvitser sõimas mis kole.

Teine ratsanikrühm raius postamendile asetatud savist inimpead: raksaki! Pool pead oli läinud! Veidi eemal ratsutasid piigimehed: nemad suskasid ja torkasid ölekotti – sopsti! Kiire torge ja kohe tagasi! Kellegi piik jäi ölekotti kinni ja ratsur lendas sadulast. Vali naer ja ohvitseri ropp sõim! Taamal tegi hobune kiirgaloppi ja võttis hüppega paarimeetrist barjääri, kui samal silmapilgul raius ratsanik mõögaga oma sihtmärki! Kohe seejärel nägi Karl järgmist kunsttükki, mis võinuks taas kuuluda tsirkuse programmi. Hobune traavis vahetpidamata ringiratast, ratsanik sadulas haaras lakast ja hüppas kord vasakule, kord paremale, jalad vaevu maad puudutamata, ja niimoodi mitukümmend korda järge-mööda ...

Säherdusi oskusi nõuti siis väljaõppe järel Karlilt ja tema teistelt uutelt kaaslastelt. See polnud enam karjapoisina pere-mees Strandmani rahuliku määraga ratsutada ja hobuse kõrval merevees liuelda. Hobu oli ujunud nii hoogsalt, et veevool, mida see edasimineki tekitas, kandis Karla-poju iseenesest suksu selga tagasi.